

THEODOR DÜRRIGL - LAUREAT AKADEMIJE MEDICINSKIH ZNANOSTI HRVATSKE ZA 2008. GODINU

Dana 9. prosinca 2009. profesoru Theodoru Dürriглу, začasnome članu Hrvatskoga reumatološkog društva, dodijeljen je počasni naslov "Laureat Akademije medicinskih znanosti Hrvatske za 2008. godinu". Svečanost tradicionalnog Dana Akademije medicinskih znanosti Hrvatske, održanu u Hrvatskome liječničkom domu u Zagrebu, predvodio je akademik Željko Reiner, predsjednik Akademije.

Laureata Theodora Dürriгла predstavio je laudator Goran Ivanišević, svečarev student, poštovatelj i prijatelj. U svome je govoru istaknuo da je Theodor Dürri-gl dobro poznat članovima Akademije, s kojom je povezan od njezina osnutka, 1961. godine. U Akademiji je, od osnutka 1961. godine, bio redoviti član i obnašao mnogobrojne dužnosti: 1961. - redoviti član; 1972.-1981. - glavni urednik "Biltena" (1-14); 1988.-1992. - član Suda časti; 1992.-danas član Uredničkoga savjeta "Acta Medica Croatica"; 1993. - član Senata od osnutka; 1993.-1994. - predsjednik Odbora za zdravstveni turizam; 1993.-2001. - član Glavnoga odbora.

Theodor Dürri-gl je rođen 10. listopada 1926. u Zagrebu. Otac Marcell bio je ekonomist, a majka Mira rođ. Špišić kućanica. Školovao se u Zagrebu, 1933.-1937. u osnovnoj školi, 1937.-1945. u Klasičnoj gimnaziji, a od 1945. do 1953. na Medicinskome fakultetu Sveučilišta u Zagrebu, gdje je diplomirao 24. srpnja 1953. Godine 1953./1954. polazio je Školu za rezervne oficire u Beogradu, a potom bio liječnik u jedinici u Petrovcu na Mlavi. Pripravnički je staž obavljao u DZ i Bolnici u Zrenjaninu 1954./1955. godinu.

Dana 9. veljače 1956. zaposlio se u Centralnoj reuma stanici u Zagrebu, gdje je radio do 16. srpnja 1966., kada je prešao u KBC Zagreb, Zavod za fizikalnu medicinu, gdje je 30. rujna 1992. umirovljen na mjestu predstojnika. Cijeli je svoj radni vijek posvetio reumatskim bolesnicima i reumatologiji.

Na Medicinskome fakultetu Sveučilišta u Zagreba 1964. je obranio disertaciju "Osobitosti reumatoidnog artritisa u muškaraca", a 1965. habilitirao s izlaganjem "Uloga fizikalne terapije u liječenju reumatoidnog artritisa". Godine 1966. je izabran za docenta, 1971. za izvanrednog profesora, a 1975. za redovitoga profesora. Na istome je fakultetu obnašao različite dužnosti: 1966.-1997. - član Odbora za biblioteke; 1967.-1968. - predsjednik Upravnoga odbora; 1972.-1974. - prodekan i v.d. voditelja kadrovske komisije; 1983.-1989. predsjednik Odbora za magistarske radove, 1989.-1992. član; na Katedri za fizikalnu medicinu i rehabilitaciju predsjednik u dva mandata; u Odboru za njegovanje tradicija Medicinskoga fakulteta predsjednik u jednom mandatu.

Na Medicinskome fakultetu je bio začetnik i organizator poslijediplomskoga studija iz reumatologije, čiji je plan i program prikazao godine 1972. na 6. kongresu reumatologa Jugoslavije u Ohridu, a koji je godine 1978. organizirala Katedra za fizikalnu medicinu i rehabilitaciju (Theodor Dürri-gl) i Katedra za internu medicinu (Zdenko Radošević).

Theodor Dürri-gl je bio mentor 11 doktorata i 20 magisterija, član komisije u postupcima za tri habilitacije, 7 doktorata i 42 magisterija. U 11 diplomskih radova

bio je mentor, a u 36 član komisije. Predsjednik i/ili član Komisije za specijalistički ispit iz fizikalne medicine i rehabilitacije bio je za 268 kandidata. Osim toga napisao je i mišljenja za dvije habilitacije izvan natječaja, 31 za izbor u zvanja i ponovni izbor i za 35 primarijata.

Bogatu je stručnu i publicističku djelatnost Theodor Dürriegl razvio i na području hrvatske medicinske leksikografije. U prvome izdanju "Medicinske enciklopedije, od 6. sveska bio je čitač špalti. U razdoblju 1967.-1970., u drugom izdanju "Medicinske enciklopedije" obavljao je, s Vjekoslavom Fišterom, stručnu reviziju. Godine 1974. u prvom dopunskom svesku bio je stručni tajnik, a 1986. u drugom dopunskom svesku, s Vjekoslavom Fišterom, pomoćnik glavnoga urednika Ive Padovana. Istu je dužnost obavljao i u "Medicinske leksikonu" objavljenom 1992. godine. Na temelju toga rada obavljao je od 1999. do 2009. u "Hrvatskoj enciklopediji" dužnost urednika za medicinu i istu dužnost u "Rječniku hrvatskoga jezika" objavljenom 2000. U "Enciklopedijskom rječniku humanog i veterinarskog medicinskog nazivlja", objavljenom 2006. godine, bio je urednik za humanu medicinu.

Odmah po završetku studija Theodor Dürriegl se učlanio u Hrvatski liječnički zbor, napredujući svojim predanim radom: 1953. - član; 1959.-1974. - član Uredničkoga odbora "Liječničkoga vjesnika"; 1976. - predsjednik Odbora za proslavu 100. obljetnice LV; 1972. - nagrada "Pavao Čulumović"; 1987. - nagrada "Ladislav Rakovac"; 1994. - začasni član; 1956. - blagajnik Sekcije za reumatologiju, fizikalnu medicinu i balneoklimatologiju; 1957.-1964. tajnik Sekcije za reumatologiju, fizikalnu medicinu i balneoklimatologiju; 1963.-1990. glavni i odgovorni urednik časopisa "Reumatizam"; 1964.-1967. - predsjednik Sekcije za reumatologiju, fizikalnu medicinu i balneoklimatologiju; 1967.-1976. - predsjednik Reumatološke sekcije ZLH-a; 1993. - začasni član Hrvatskoga reumatološkog društva HLZ-a; 2000. - član Senata.

U HAZU je izabran 1986. za člana suradnika, na koje je mjesto ponovno izabran 1996. godine. Od 2001. do danas predsjednik je (voditelj) Odbora za medicinsku leksikografiju.

Na kraju ove kratke crtice iz životopisa Theodora Dürriegla vrijedno je spomenuti da je svoj spisateljski dar pokazao i u svojim knjigama, koje je izdalo Hrvatsko reumatološko društvo "Reumatologija u Hrvatskoj" (2005.) i "Theodor Dürriegl. Sjećanja. Biografija. Bibliografija" (2006.), koju je uredio G. Ivanišević.

Nakon laudatora riječ je uzeo laureat, Theodor Dürriegl, tom prigodom izrekavši sljedeći govor:

"Poštovani gospodine predsjedniče Akademije medicinskih znanosti Hrvatske, poštovani gospodine predsjedniče Hrvatskoga liječničkog zbora, poštovane članice i članovi Akademije, kolegice i kolege, dame i gospodo!

Kad sam prije nešto više od pola stoljeća, kao mlad liječnik, u hladnim sniježnim vojvođanskim noćima, umotan u gunjeve, na fijakeru s jednim konjem, obilazio bolesnike obavljajući kućne posjete - nisam ni slutio kako ću jednoga dana, na ovome mjestu primiti ovo visoko priznanje naše Akademije.

Na tome želim iskreno zahvaliti svima koji su mi dodijelili tu počast: kolegama koji su me predložili, koji su taj prijedlog podržali, članovima Odbora za nagrade i priznanja koji su tako odlučili i Glavnom odboru koji je tu odluku potvrdio. Poseban je osjećaj primiti ovo priznanje u vlastitoj sredini u kojoj je čovjek proveo čitav svoj radni vijek, i od kolega koji su imali prilike pratiti taj rad. Želim posebno zahvaliti i svima vama, cijenjene dame i gospodo, što ste svojim prisustvom uveličali ovaj svečani i za mene zaista izniman trenutak.

U ovoj svečanoj prigodi bude se mnoga sjećanja - prije svega o nastajanju naše Akademije: kako je iznikla iz prvobitnoga Odbora za naučni rad Zbora liječnika Hrvatske, organizirala se i oblikovala... Koliko je tu bilo entuzijazma, inicijativa, uložene energije... Svi smo bili radosni da imamo novu osnovicu na kojoj možemo razvijati znanstvenu kategoriju naše medicine! I danas sam ponosan što sam primljen u prvoj skupini redovitih članova i mogao obnašati više dužnosti. Prva se odnosila na naš *Bilten*. Naš prvi predsjednik, profesor Nikola Peršić, odlučio je da odmah valja pokrenuti glasilo koje će obavješćivati članstvo o svemu što se u Akademiji zbiva, i time održavati onaj toliko važan osjećaj povezanosti među članovima. Kako je znao za moje dotadašnje iskustvo u medicinskom izdavaštvu, pozvao me je da budem urednik toga glasila što smo ga skromno nazvali *Biltenom*. Shvatio sam taj poziv izrazom povjerenja, pa sam se trudio tu dužnost obnašati što sam bolje znao, zajedno sa suradnicima koji su mi se u tome pridružili. Tijekom vremena izdali smo 14 brojeva koji su - recimo to bez lažne skromnosti - vrijedan dokument s mnoštvom podataka koji jednoga dana mogu biti podloga za kritičku procjenu prvih godina rada i djelovanja naše Akademije. Ja osobno u *Biltenu* nisam mnogo objavljivao, ali sam u "Uvodnoj riječi" prvoga broja zacrtao ulogu i zadatke *Biltena*.

Prigodom Akademijina simpozija o aktualnom stanju u nekim medicinskim granama u nas 1976. godine, prikazao sam tadašnje stanje u reumatologiji, uz pitanje koje sam posudio od Sienkiewicza "*Quo vadis, rheumatologia?*". To je pitanje bilo opravdano, jer je ona već bila toliko napredovala, da se s onom reumatologijom kojom sam se ja u veljači 1956. godine počeo baviti, više nije mogla usporediti. Usudio bih se kazati kako je to pitanje relevantno i danas.

U krilu naše Akademije obavljao sam tijekom vremena i druge dužnosti: bio sam član Suda časti, član predsjedništva (uz predsjednika profesora Štulhofera),

a 1992. sam zajedno s profesorom Franovićem poveo u život *Odbor za zdravstveni turizam i prirodne ljekovite činitelje*, kojega je vođenje ubrzo preuzeo primarijus Ivanišević i razvio u njemu zavidnu aktivnost.

S velikim zadovoljstvom i radošću doživljam kako je naša Akademija porasla u broju članova, ojačala se mlađim snagama, proširila svoju djelatnost u novim kolegijima i obogatila svoju znanstvenu aktivnost.

Kao liječnik, svoj sam radni vijek proveo u području reumatologije, u koju sam zakoračio 9. veljače 1956. godine, kad sam primljen na rad u tadašnju Centralnu reuma-stanicu u Zagrebu. To je bila jedina ustanova u tadašnjoj državi koja je svojim nazivom bila opredijeljena za dijagnostiku i liječenje reumatskih bolesnika. U njoj su tada radili liječnici raznih profila, a svi novopridošli bili su odlukom Sekretarijata za narodno zdravlje dužni specijalizirati fizikalnu medicinu. Mene je ponajviše impresioniralo to što sam u knjižnici zavođa našao velik broj inozemnih reumatoloških časopisa iz zemalja s obje strane Atlantika, pa sam tako imao prigodu upoznati stanje reumatološke struke i službe u tadašnjem trenutku. Mnoge su europske zemlje u svojim reumatološkim društvima već imale usustavljenu nomenklaturu i klasifikaciju reumatskih bolesti, dok su se načela liječenja još prilično razlikovala.

Kad je uskoro u Reuma-stanicu pridošlo još nekoliko mladih liječnika (a osnivač i ravnatelj ustanove dr. Čop umirovljen), okupio sam ih i nastojao ih potaknuti da razvijemo i u našoj sredini tu novu i još nepriznatu granu medicine - ali po broju bolesnika itekako prisutnu i važnu! - nastojeći usustaviti i ujednačiti dijagnostiku i liječenje, selektivno prihvaćajući ono iz naprednih sredina što se u nas (u ono vrijeme) moglo primijeniti. No, istovremeno smo prikupljali i vlastita iskustva i na njima razvijali postupke koji će se moći primijeniti u širokoj liječničkoj djelatnosti. Imao sam sreću da je nekolicina mladih entuzijasta stala uz mene i tako smo, tijekom nekoliko godina, izgradili jezgru za razvoj reumatološke službe i struke u Hrvatskoj. Inzistirao sam na timskom radu i interdisciplinarnosti, na zajedničkom planiranju i zaključivanju, osobito pri izradi smjernica za rad s bolesnicima, a ja sam želio biti samo "primus inter pares". U dijagnostici sam zamislio usku suradnju s radiolozima i stručnjacima za kliničku laboratorijsku dijagnostiku i imao sam sreću da sam naišao na razumijevanje i podršku, katkad i u kolega koji su bili podosta stariji od mene. Iz vodećih medicinskih središta Europe preuzeli smo mnoge radiološke dijagnostičke metode i laboratorijske postupke, ali i razvijali vlastite inovacije, primjerice u radiološkom prikazivanju zglobova šake; u proučavanju zglobnog eksudata pri reumatskim upalama, što je radila magistra Vesna Zergollern, uz dragocjene savjete profesorice Črepinko, u čemu smo bili prvi u tadašnjoj državi; u uvođenju fotometrijskoga la-

teks-testa za dokazivanje reumatoidnog faktora koji su osmislili profesori Gjuro i Nada Deželić - i tako dalje. Tako je broj suradnika - u početku na moju zamolbu, a kasnije i spontanom priključivanjem - sve više rastao. Reumatološku smo dijagnostiku postupno usavršili do europskoga prosjeka. U pogledu liječenja "uveli smo ređa" u farmakoterapiju, postavili zajednička načela o redosljedu kojim pojedine skupine takozvanih "antireumatika" valja primjenjivati, naročito s obzirom na racionalnu primjenu kortikosterioda, kao i onih supstancija koje mogu ostvariti temeljni cilj liječenja (a to je ublaženje ili zaustavljanje napredovanja bolesti), koje sam ja, u skladu s reumatolozima njemačkoga govornog područja, nazvao "temeljnim lijekovima".

Sve to nije moglo proći neopaženo mimo liječnika opće medicine i medicine rada, pa sam ubrzo bio pozvan izraditi kurikulum iz reumatologije za te dvije specijalizacije. U "općoj (danas: obiteljskoj) medicini" reumatologija je postala poseban kolegij, a ja sam u travnju 1964. godine izabran za "honorarnog predavača za predmet reumatologija, za potrebe nastave III. stupnja, na Medicinskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu". Vjerujem da mi nećete zamjeriti ako priznam da sam ponosan i sretan što se upravo prigodom mojega izbora naziv struke *reumatologija* po prvi puta našao u jednom službenom aktu našeg Medicinskog fakulteta! Za potrebe te nastave napisali smo prvi reumatološki nastavni tekst, a izdala ga je Škola narodnog zdravlja našega Fakulteta, u obliku skriptata pod naslovom "Odabrana poglavlja iz reumatologije". Doživjela su tri izdanja, razgrabljena su, a poslije smo čuli kako su se njima služili i specijalizanti drugih grana, pa i studenti medicine. Inzistirao sam da se nastava i dalje obavlja u istoj ustanovi u Mihanovićevoj ulici (koja se u međuvremenu uzdigla i u nazivu u "Zavod za reumatske bolesti"), tim više što se tamo, zbog prikladnoga prostora, i praktični dio nastave mogao lakše provoditi.

Napokon, kad sam 1966. godine prešao u Zavod za fizikalnu medicinu i rehabilitaciju u KBC-u na Rebru, zatekao sam ondje nove suradnike koji su već bili usmjereni prema reumatologiji. Modificirali smo i naziv zavoda u Zavod za reumatske bolesti i rehabilitaciju. Nadao sam se da ću moći ostvariti još jednu želju na putu afirmacije reumatologije u našoj sredini, a to je bilo uvođenje poslijediplomskoga studija iz te struke. U skladu sa svjetskim trendom želio sam to provesti u zajedništvu s katedrom interne medicine. Kurikulum poslijediplomske nastave iz reumatologije izradio sam 1972. godine i predočio ga na jugoslavenskom reumatološkom kongresu, kao potpunu novost. No, neke nove struke, u svim sredinama i svim vremenima, u početku prolaze svojevrzni "hod po mukama". Proteklo je dosta godina da bi 1978. započela ta poslijediplomska nastava na Medicinskom fakultetu u Zagrebu. Povelili smo je profesor Zdenko Radošević i ja, a poslije nas vodili su je profe-

sori Zvonimir Horvat, Irena Pučar i Nada Čikeš, sve do stupanja na snagu novoga zakona o specijalizacijama u neovisnoj Hrvatskoj, u kojem je i reumatologija, zalaganjem profesora Zlatka Domljana, našla svoje mjesto. S radošću i zadovoljstvom gledam koliko već reumatoloških jedinica imamo diljem Hrvatske, na internističkim bolničkim odjelima i fizijatrijskim polikliničkim odjelima, te nazirem kako će u novom ustrojstvu specijalizacija, po uzoru na Europu, reumatologija biti ugrađena kao ravnopravna grana medicine.

Ima još jedna djelatnost koja mi je tijekom života pružala radost i zadovoljstvo, a to je medicinska leksikografija. U njoj sam se našao takoreći slučajno, jer je uredništvu *Medicinske enciklopedije* trebalo "pojačanje". Profesor Grmek je predložio, a profesor Šercer prihvatio da se pridružim uredništvu. Tako sam 1961. godine od 6. sveska prvoga izdanja *Medicinske enciklopedije* imao zadatak revidirati takozvane "špalte". Kad je prvo izdanje naglo rasprodano, pristupilo se izradi drugoga izdanja koje je valjalo svesti samo na 6 svezaka, ali ujedno ažurirati, dodajući nove podatke i spoznaje. Tu sam zajedno s Vjekoslavom Fišterom tijekom 4 godine obavljao stručnu reviziju članaka. Pri izradi dopunskoga sveska napredovao sam u funkciju stručnoga tajnika uredništva. Kada je 1986. godine akademik Padovan kao glavni urednik pokrenuo drugi dopunski svezak, Fišter i ja bili smo pomoćnici glavnog urednika. Tu sam dužnost imao i u izdavanju *Medicinskoga leksikona* 1992. godine. Leksikografski zavod "Miroslav Krleža", koji je izdavao sva djela koje sam naveo, izdao je 2000. godine *Rječnik hrvatskoga jezika* kojemu je glavni urednik bio Jure Šonje; u njemu sam uredio područje medicine. Inicijativom Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti pokrenut je, zajedno s Leksikografskim zavodom, rad na izdavanju *Enciklopedijskoga rječnika medicinskog (humanog i veterinarskog) nazivlja*. To je bio golem projekt s velikim brojem suradnika, a uspješno je dovršen 2006. godine. Glavni je urednik bio akademik Padovan, koji je bio i inicijator tog pothvata, dok sam ja bio urednik za humanu medicinu. Napokon, kad je 1996. godine pokrenuto izdavanje *Hrvatske opće enciklopedije*, povjerena mi je dužnost urednika struke "medici-

na". Taj je projekt dovršen ove godine, objavljivanjem 11. sveska. - Sve sam ovo naveo kronološkim redom, jer je zgodno vidjeti kako sam na području leksikografije temeljito "ispekao zanat", započevši kao "mali od kuhinje", a završivši kao urednik struke. Danas vodim Odbor za medicinsku leksikografiju pri Hrvatskoj akademiji znanosti i umjetnosti. Mnogo sam toga naučio, osobito u stalnom kontaktu s brojnim suradnicima iz različitih medicinskih specijalnosti, stručnjacima za jezik i onima za tehničke pojedinosti. Ali stekao sam i drugačiji odnos prema stručnim knjigama uopće, spoznavši s koliko se mara i truda one pripremaju i izdaju.

Eto - članstvo u našoj Akademiji, nastojanje na afirmaciji reumatologije u Hrvatskoj i doprinos hrvatskoj medicinskoj leksikografiji bile su tri sastavnice mogega profesionalnog života. U svim svojim djelatnostima uvijek sam inzistirao na timskom radu i sve što sam postigao, nisam učinio sam, nego u suradnji s brojnim kolegicama i kolegama. Neka mi oprostite što sva njihova imena ne mogu sada nabrojati, ali želim istaknuti da sam svakome od njih napose trajno zahvalan.

S mojega zrenika čini mi se kako je reumatologija zasigurno jedna od onih medicinskih grana na kojima se zorno može sagledati napredak na području identifikacije, pa time i razlučivanja pojedinih bolesti, odbacivanje neutemeljenih i zastarjelih nazora, i uvođenje dramatičnih obrata u postupcima liječenja. Nažalost, takav napredak nije slijedilo i otkriće uzroka reumatskih bolesti. Duboko smo uronili u patogenetske mehanizme, tako da danas znamo odgovore na mnoga pitanja o tome "kako nastaju" (barem neke) reumatske bolesti - ali na pitanje "zašto nastaju" još uvijek tražimo odgovor.

Govoreći kao reumatolog, svjestan sam da na kraj ovoga osvrta ne mogu staviti točku, nego zarez, jer promatram kako moji učenici i nasljednici prate suvremene trendove naše struke u kojoj se vidici dalje šire, a saznanja produbljuju, budući da se istraživanja nezauzastavno nastavljaju.

Stoga - ako se danas ponovo zapitam *Quo vadis, rheumatologia?*, onda kao odgovor na to pitanje ne bi trebale slijediti sumnje ili strepnja, nego *nada*.

Vama svima još jednom srdačna hvala."